Amcangyfrif Statudol

2025-26

Cyflwynwyd i Weinidogion Cymru yn unol â pharagraff 19 o atodlen 2 i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Crynodeb o'r cais

Yn y ddogfen hon, rwy'n dadlau bod cyllid i gyflawni fy nyletswyddau a'm swyddogaethau yn cael ei gynyddu yn unol â chwyddiant a dyfarniadau cyflog y sector cyhoeddus. Rwyf hefyd wedi cynnwys cais am rywfaint o fuddsoddiad cyfalaf i gefnogi effeithiolrwydd y sefydliad dros y tymor hwy.

Mae'r cais hwn am gyllid wedi'i lunio'n ddarbodus, gan gydnabod y sefyllfa gyllido anodd sy'n wynebu'r sector cyhoeddus yng Nghymru.

Gofynnaf am gyllideb o **£1,696,325** ar gyfer y flwyddyn 2025-26.

Mae'r gyllideb hon yn seiliedig ar gyllideb sylfaenol 2024-25, ynghyd â £17.5k ychwanegol i gydnabod effaith y dyfarniad cyflog o 5% ar gyfer 2024-25, na ragwelwyd yn y gyllideb sylfaenol wreiddiol ar gyfer 2024-25. Yna caiff y llinell sylfaen ddiwygiedig hon ei chynyddu 3% i ganiatáu ar gyfer chwyddiant a dyfarniadau cyflog yn 2025-26 sy'n arwain at gyfanswm o £1,676,325. Yn olaf, mae'n cynnwys cais am fuddsoddiad cyfalaf o £20,000.

Y swm y gofynnir amdano yw'r lefel ofynnol. Byddai unrhyw lefel is o gyllid yn arwain at oblygiadau sylweddol a gallai olygu colli swyddi pellach yn fy swyddfa, ar ben y gostyngiad o 18% yn fy ngweithlu a ddigwyddodd yn dilyn proses ailstrwythuro yn 2023-24.

Rwy'n falch o'r ffordd y mae fy nhîm wedi codi i'r amgylchedd ariannu anodd dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf. Byddaf yn parhau i ddefnyddio adnoddau'n effeithlon ac yn effeithiol er mwyn sicrhau gwerth rhagorol i'r trethdalwr. Fodd bynnag, rhaid nodi, nid yw'r gyllideb a gynigir yma yn cyd-fynd o hyd â lefel y cyllid y credaf sy'n ofynnol i gyflawni'r rôl i'w llawn botensial.

Fel y trafodwyd gyda swyddogion Llywodraeth Cymru, byddaf yn gwneud cais untro ar wahân am gyllid ar gyfer gweithgarwch ychwanegol tua 10 mlynedd ers Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Cyd-destun

Bydd y flwyddyn nesaf, 2025-26, yn flwyddyn hollbwysig arall ar gyfer gweithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Bydd yn nodi deng mlynedd ers i'r ddeddfwriaeth flaengar hon ddod i fodolaeth. Mae'r cynnydd a gyflawnwyd yn y cyfnod hwn wedi bod yn sylweddol, ond rhaid i'r cynnydd hwn barhau a chyflymu os ydym am gyflawni uchelgeisiau'r Ddeddf.

Dangosodd canfyddiadau Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Pumed Senedd fod cryn barch a bod angen arbenigedd sylweddol fy nhîm mewn datblygu cynaliadwy gan gyrff cyhoeddus Cymru. Mae ein cais am gyllid yn sicrhau y gall y cymorth hwn barhau.

Mae gwneud penderfyniadau hirdymor effeithiol yn bwysicach nag erioed wrth inni fynd i'r afael â'r heriau ariannol parhaus sy'n wynebu'r sector cyhoeddus yng Nghymru heb

beryglu gallu cenedlaethau’r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion. Nid nawr yw’r amser i wneud penderfyniadau tymor byr a fydd yn arwain at broblemau mwy fyth yn y dyfodol. Ar adegau o argyfwng, daw fframwaith y Ddeddf yn bwysicach nag erioed ar gyfer llywio ein penderfyniadau.

Nid oes angen i weithredu er budd cenedlaethau’r dyfodol, tra’n rhoi sylw i fuddiannau cenedlaethau’r presennol ar yr un pryd, arwain at atebion drutach bob amser. Ond yn aml gall arwain at rai gwahanol. Mae angen inni sicrhau bod cyrff cyhoeddus yn mabwysiadu’r dull hwnnw yn unol â’r Ddeddf. Mae cyngor a chefnogaeth arbenigol fy nhîm yn hanfodol i helpu cyrff cyhoeddus i wneud y penderfyniadau hirdymor cywir.

Mae’r agenda a gwmpesir gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol yn un sy’n cwmpasu materion mwyaf ein hoes. Mae canlyniadau dinistriol newid yn yr hinsawdd, bygythiad colled byd natur, y lefelau cynyddol o anghydraddoldeb a thlodi yn ogystal â’r gofynion anghynaliadwy ar ein system gofal iechyd yn sylfaenol i lesiant pobl heddiw yn ogystal â’r cenedlaethau sydd eto i ddod.

Rhaid i'r byd leihau allyriadau carbon yn gyflym er mwyn osgoi newid trychinebus yn yr hinsawdd a systemau'n cwympo. Mae un o bob chwe rhywogaeth yng Nghymru, ac un o bob tri mamal, yn wynebu difodiant heb ymyrraeth. Mae gan Gymru’r cyfraddau diabetes a gordewdra uchaf yn y DU, a fydd yn gwneud ein system iechyd yn anghynaliadwy. Mae hyn i gyd yn golygu na all yr agenda datblygu cynaliadwy hon aros. Yr ydym eisoes wedi ei gadael yn rhy hwyr.

Dyna pam ei bod yn bwysig bod Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau’r Dyfodol yn cael ei hariannu’n ddigonol i gyflawni ei dyletswyddau a’i swyddogaethau. Mae fy nyletswydd gyffredinol a’m swyddogaethau statudol wedi’u nodi yn atodiad 1.

2025-26 fydd ail flwyddyn fy strategaeth Cymru Can ac mae’n hanfodol inni ymgorffori ac adeiladu ar y gwaith y mae fy swyddfa wedi’i wneud ar y strategaeth feiddgar hon. Mae angen adnoddau priodol ar fy swyddfa i sicrhau bod y gwaith hwn yn cael yr effaith fwyaf bosibl.

Gyda chylch gorchwyl y Ddeddf wedi ehangu yn 2024 i gynnwys wyth corff ychwanegol, mae’r galwadau ar fy swyddfa yn parhau i gynyddu. Mae’r ailstrwythuro a ymgymerais yn 2023-24 wedi sicrhau bod fy nhîm wedi’i strwythuro mor effeithiol â phosibl i fodloni’r galw hwn. Fodd bynnag, nid yw’r cais hwn ar gyfer 2025-26 yn dod heb fod angen gwneud dewisiadau o hyd. Nid yw ychwaith yn caniatáu unrhyw hyblygrwydd i gwrdd ag unrhyw bwysau ychwanegol y tu allan i'r rhai yr ydym yn ymwybodol ohonynt ar hyn o bryd. Mae’n cynrychioli’r lleiafswm sydd ei angen ar fy swyddfa i barhau i ddarparu gwerth ac effaith ar lefel uchel.

1. Sail Amcangyfrif

Cyflwynir yr amcangyfrif hwn ar gyfer blwyddyn ariannol 2025-26 yn unol â pharagraff 19 o Atodlen 2 i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (Darpariaethau Canlyniadol) Rheoliadau 2015. Mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru archwilio'r amcangyfrif hwn a'i osod gerbron y Senedd gydag unrhyw addasiadau y maent yn meddwl eu bod yn briodol.

Fel mewn blynyddoedd blaenorol, mae'r amcangyfrif wedi'i baratoi ar sail adnoddau. Mae hefyd yn cynnwys amcangyfrif o'r cymorth grant sydd ei angen i ariannu'r gwariant adnoddau net er, o ystyried cyflwyno'r Prosiect Alinio, bydd yr union gymorth grant a hawlir yn ystod y flwyddyn bellach yn dibynnu ar y llif arian yn ystod y flwyddyn a'n balansau ar ddechrau'r flwyddyn.

2. Sefyllfa Bresennol

Trosolwg o fy rôl a'r gwaith a wneir gan fy swyddfa

Fy nyletswyddau cyffredinol yw:

- Hyrwyddo'r egwyddor datblygu cynaliadwy, yn arbennig gweithredu fel gwarcheidwad ar allu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion ac annog cyrff cyhoeddus i roi mwy o ystyriaeth i effaith hirdymor y pethau a wnânt.
- Monitro ac asesu i ba raddau y mae amcanion llesiant a osodwyd gan gyrff cyhoeddus yn cael eu cyflawni.

Yn y rôl, rwy'n gwneud gwaith i:

- darparu cyngor i gyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus
- cynnal adolygiadau o sut mae cyrff cyhoeddus yn ystyried effaith hirdymor eu penderfyniadau
- gwneud argymhellion yn dilyn adolygiad.

Mae graddau llawn fy nyletswyddau a'm swyddogaethau wedi'u nodi yn atodiad 1.

Mae Cymru Can yn nodi fy strategaeth ar gyfer 2023 – 2030. Mae'n crynhoi'r dull gweithredu yr wyf yn ei ddefnyddio yn ystod fy nhymor saith mlynedd, mae'n rhoi trosolwg o'r ffordd yr wyf yn gweithio ac yn amlinellu sut y byddaf yn mesur fy effaith.

Mae Cymru Can yn cynnwys pum cenhadaeth:

- Gweithredu ac Effaith
- Hinsawdd a Natur
- Iechyd a Llesiant

• Diwylliant a'r Iaith Gymraeg

• Economi Llesiant

Mae Cymru Can hefyd yn nodi meysydd ffocws sy’n cysylltu’r holl genadaethau, megis y system fwyd, deallusrwydd artiffisial a digidol, yr wyf yn eu harchwilio’n fanylach.

Drwy gyflawni’r cenadaethau a’r meysydd ffocws hyn, rwy’n mynd i’r afael â materion y mae pobl yn poeni amdanynt fel iechyd ein hafonydd, anghydraddoldeb parhaus, a’r argyfwng costau byw.

Ers dod yn Gomisiynydd, rwyf wedi symud adnoddau i gynyddu lefel yr ymgysylltu a chyngor arbenigol i gyrff cyhoeddus, mewn ffordd sy’n cydnabod y pwysau sydd arnynt, er mwyn sicrhau bod gan y rhai y mae'n rhaid iddynt gymhwyso Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yr ymwybyddiaeth, y ddealltwriaeth, yr hyder a'r offer sydd eu hangen arnynt i wneud hynny.

Mae fy adroddiad blynyddol diweddaraf yn dangos yr effaith yr wyf yn ei chael.

Lefel y galw

Cynyddodd ceisiadau am gymorth 30% rhwng blynyddoedd ariannol 2022-23 a 2023-24.

Mae’r graff isod yn dangos y newidiadau dros amser:

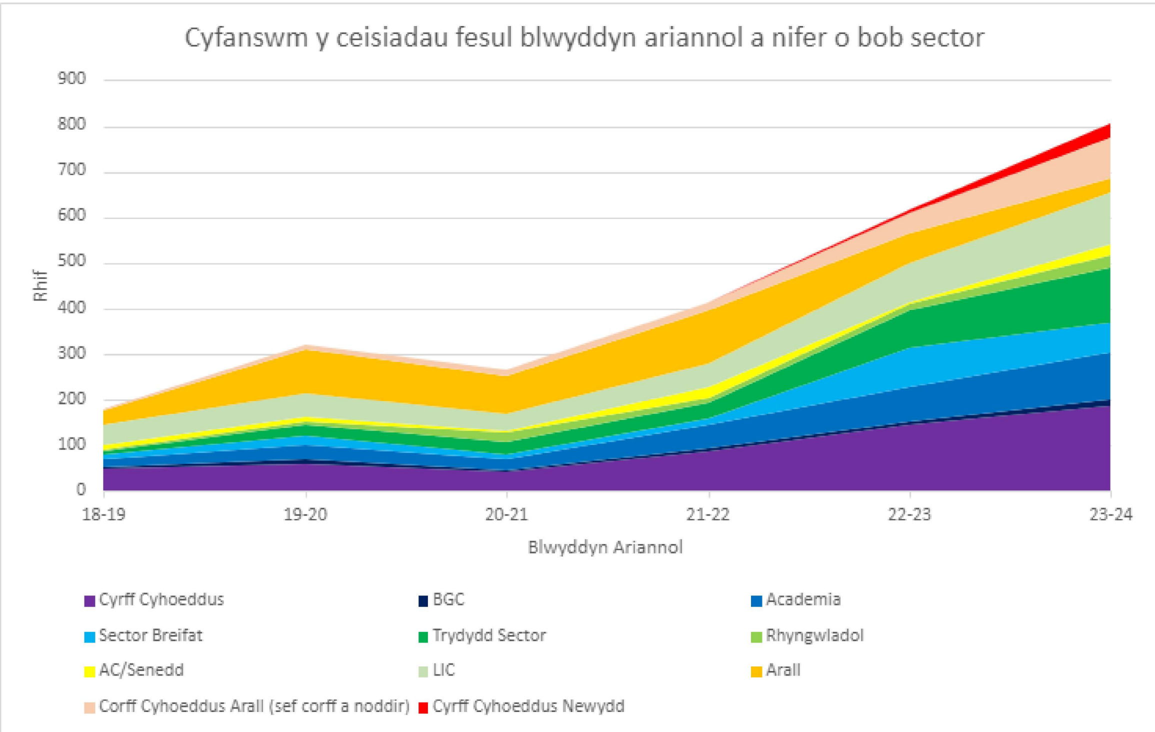

Roedd ceisiadau gan gyrff cyhoeddus (sydd â dyletswyddau o dan y Ddeddf), Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus, Llywodraeth Cymru a chyrff cyhoeddus newydd (y rhai sydd â dyletswyddau o dan y Ddeddf ym mis Mehefin 2024) yn cyfrif am 43% (346) o'n ceisiadau a gofnodwyd yn 2023-24. (807 o geisiadau).

Roedd ceisiadau gan y byd academaidd, y trydydd sector a'r sector preifat yn cyfrif am 35.6% (287). Gwelsom hefyd gynnydd mewn ceisiadau gan y Senedd, cyrff cyhoeddus eraill a sefydliadau rhyngwladol (24, 89 a 30 yn y drefn honno).

Mae mwyafrif y ceisiadau yn defnyddio ein harbenigedd. Yn ôl ein categori ein hunain, cymorth gyda "Gweithredu'r Ddeddf" yw'r thema sylfaenol fwyaf cyffredin yn gyson.

Fel y dangosir uchod yn y graff, mae nifer y ceisiadau am gymorth yn parhau i gynyddu, sy'n adlewyrchu'n dda ar ansawdd y cymorth a ddarperir gan y tîm. Ceisiwn reoli nifer y ceisiadau trwy gymhwyso meini prawf cyn cytuno. Lle bo modd, ceisiwn ddod â sefydliadau ynghyd i ddarparu cymorth yn effeithiol ac yn effeithlon. Rydym hefyd yn ystyried codi tâl am ein hamser pan nad yw'r sefydliad wedi'i gwmpasu gan ddyletswyddau'r ddeddfwriaeth.

Rwyf eisoes mewn sefyllfa lle na allaf fodloni'r gofynion a roddir ar fy swyddfa i'r lefel yr hoffwn. Trwy ffyrdd newydd o weithio, er enghraifft trwy gyflwyno llai o waith pwrpasol a mwy o sesiynau un i lawer, rwyf wedi cynyddu effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd fy swyddfa ond mae terfyn ar yr hyn y gellir ei wneud yn fwy.

Hoffwn rannu enghraifft o'r gwaith y mae fy nhîm yn ei wneud. Gan weithredu ar geisiadau gan gyrff cyhoeddus ac ar argymhellion y Senedd, mae'r tîm wedi datblygu hyfforddiant ar y Ddeddf ac ar bynciau cysylltiedig amrywiol (fel meddwl hirdymor, caffael, craffu).

Mae'r sesiynau hyn wedi'u gordanysgrifio. Yn 2023-24, dywedodd 100% o'r mynychwyr fod ganddynt fwy o hyder wrth gymhwyso'r Ddeddf yn dilyn eu presenoldeb. Yn ystod Chwarter 1 2024-25, fe wnaethom gyflwyno 15 o ddigwyddiadau, sesiynau hyfforddi a gweithdai FGC. Mynychodd 602 o bobl y sesiynau hyn, gyda 100% yn dweud eu bod yn fwy hyderus wrth gymhwyso'r Ddeddf ac ymatebwyr yn rhoi sgôr boddhad cyfartalog o 6 allan o 7.

Mae rhai tystebau yn cynnwys:

> *"Cafodd y sesiwn ei chyflwyno'n dda iawn (diolch!). Roedd y defnydd o'r Gymraeg yn ystod y sesiwn yn wych. Roeddwn yn falch o gael fy nghyfeirio at yr adnoddau sydd ar gael ar-lein. Roedd yn ddefnyddiol iawn trafod gweithrediad ymarferol y Ddeddf gyda chydweithwyr."*
>
> *"Am ganmol dwyieithrwydd y sesiwn, roedd yn wych. Nid yw darparu sesiwn yn ddwyieithog yn hawdd ac weithiau gall ymddangos yn annaturiol, ond roedd Heledd a Pep yn wych ac roedd yn llifo'n berffaith. Da iawn a diolch o galon! Hefyd wrth eu bodd yn clywed gan gyrff cyhoeddus eraill am sut roedden nhw'n*

gwneud gyda defnyddio'r teclyn ac roedd yn galonogol iawn clywed eu bod wedi'i chael hi'n anodd cael cefnogaeth rhai o'r staff (fel y gwnaethon ni hefyd!).

Cyfyngiadau presennol

Fel cyd-destun, rwyf am nodi'r heriau yr wyf eisoes yn eu hwynebu o fewn yr adnoddau presennol:

- Nid yw fy nhîm yn gallu rhoi cyngor 'sector-benodol', er ein bod yn ceisio teilwra ein gwaith cymaint ag y gallwn. Mae Pwyllgorau'r Senedd a chyrff cyhoeddus wedi gofyn am gyngor mwy penodol i awdurdodau lleol, byrddau iechyd a chyrff cenedlaethol fel sectorau gwahanol gan fod y sefydliadau hyn yn gweithredu mewn cyd-destunau tra gwahanol, ond nid yw hynny'n bosibl yn aml.
- Rwy'n darparu cyngor lefel uwch i'r BGCau (yn unol â'm dyletswyddau) ond hoffwn weithio'n ddyfnach gyda nhw ar weithredu eu cynlluniau llesiant. Ar hyn o bryd nid yw'n bosibl gweithio'n fanylach gyda phob un o'r 13 BGC.
- Nid oes gennyf yr adnoddau i weithio ochr yn ochr â phob corff cyhoeddus wrth iddynt ddatblygu eu hamcanion a'u camau llesiant. Fel rhan o'm strategaeth Cymru Can, fy nod yw cynyddu'r cymorth y mae fy nhîm yn ei roi i gyrff cyhoeddus. Fodd bynnag, gwneir hyn yn bennaf drwy gymorth "un-i-lawer". Mae llawer o gyrff cyhoeddus yn gofyn am gymorth un-i-un sy'n canolbwyntio ar ddarnau penodol o waith. Mae fy nhîm a minnau'n credu y byddai hyn o werth mawr i wella gweithrediad y Ddeddf a chyflawni ei nodau, ond ni allaf ddarparu'r cymorth hwnnw mewn ffordd gyson oherwydd y diffyg adnoddau.
- Yn 2023-24 bu'n rhaid i ni wrthod 162 o geisiadau am gymorth (20%) yn bennaf oherwydd diffyg capasiti.
- Ym mis Rhagfyr 2021, ychwanegwyd Cyd-bwyllgorau Corfforaethol at y rhestr o gyrff sy'n dod o fewn cylch gorchwyl y Ddeddf. Ychwanegwyd wyth corff cyhoeddus at gylch gwaith y Ddeddf ar ddechrau 2024-25. Ni dderbyniodd y swyddfa unrhyw gynnydd yn y gyllideb i dalu'r costau cysylltiedig. Yn y dyfodol agos, gallai dau Fil arall gynyddu ein dyletswyddau (un yn ein gwneud yn ymgynghorai statudol ar ddwy strategaeth genedlaethol ar wahân [ansawdd aer a seinweddau] ac un arall yn creu corff newydd).

Ymdrechion parhaus i leihau costau

Mae fy swyddfa yn parhau i ymdrechu i fod yn gost-effeithiol ac arbed adnoddau lle bo modd.

Rwy'n cydweithio â chyrff hyd braich eraill lle bo modd, gan drefnu gwasanaethau archwilio mewnol drwy gontract caffael grŵp er mwyn sicrhau'r gwerth gorau am arian a rhannu gwasanaethau cyflogres. Lleihaodd fy swyddfa hefyd ei gofod deiliadaeth yn ein swyddfeydd ar brydles yn 23-24 i arbed £8k ymhellach ar gostau rhent ar ben yr arbedion a gyflawnwyd eisoes.

Rwy'n parhau i weithio'n agos gydag eraill ac yn chwilio am gyfleoedd i arbed costau. Rwyf wedi bod yn rhan o drefniadau secondiad yn rhychwantu 2023-24 a 2024-25 er mwyn i rai o'm tîm arbed tua £30k mewn costau cyflog. Mae gan hyn oblygiadau amlwg ar gapasiti.

Roedd yn rhaid i mi wneud penderfyniadau anodd yn 2023-24. Arweiniais ailstrwythuro a arweiniodd at bum gweithiwr yn gadael y sefydliad, a gwnaeth pedwar ohonynt drwy gynllun ymadael gwirfoddol tra bod y pumed o ganlyniad i gontract cyfnod penodol na allwn ei adnewyddu. Roedd hyn yn ostyngiad o 18% yn fy ngweithlu. Ysgogwyd y penderfyniad gan yr angen i dorri costau yn sylweddol. Arbedodd £255k yn flynyddol, ond eto roedd goblygiadau sylweddol i gapasiti.

Adnoddau ychwanegol

Rwyf hefyd wedi cynhyrchu incwm - drwy godi tâl i adennill costau am ddarparu gwasanaethau fel y caniateir gan y Ddeddf.

Mae'r ddeddfwriaeth yn gwahardd fy swyddfa rhag codi tâl a gwneud elw am wasanaethau a allai, o roi sylw iddo, alluogi fy swyddfa i gynhyrchu incwm o rywle arall i gefnogi gwaith cyrff cyhoeddus a gwneud iawn am y diffyg cyllid. Mae fy swyddfa wedi llwyddo o hyd i ddod ag adnoddau ychwanegol o tua £2.5miliwn i mewn dros 8 mlynedd:

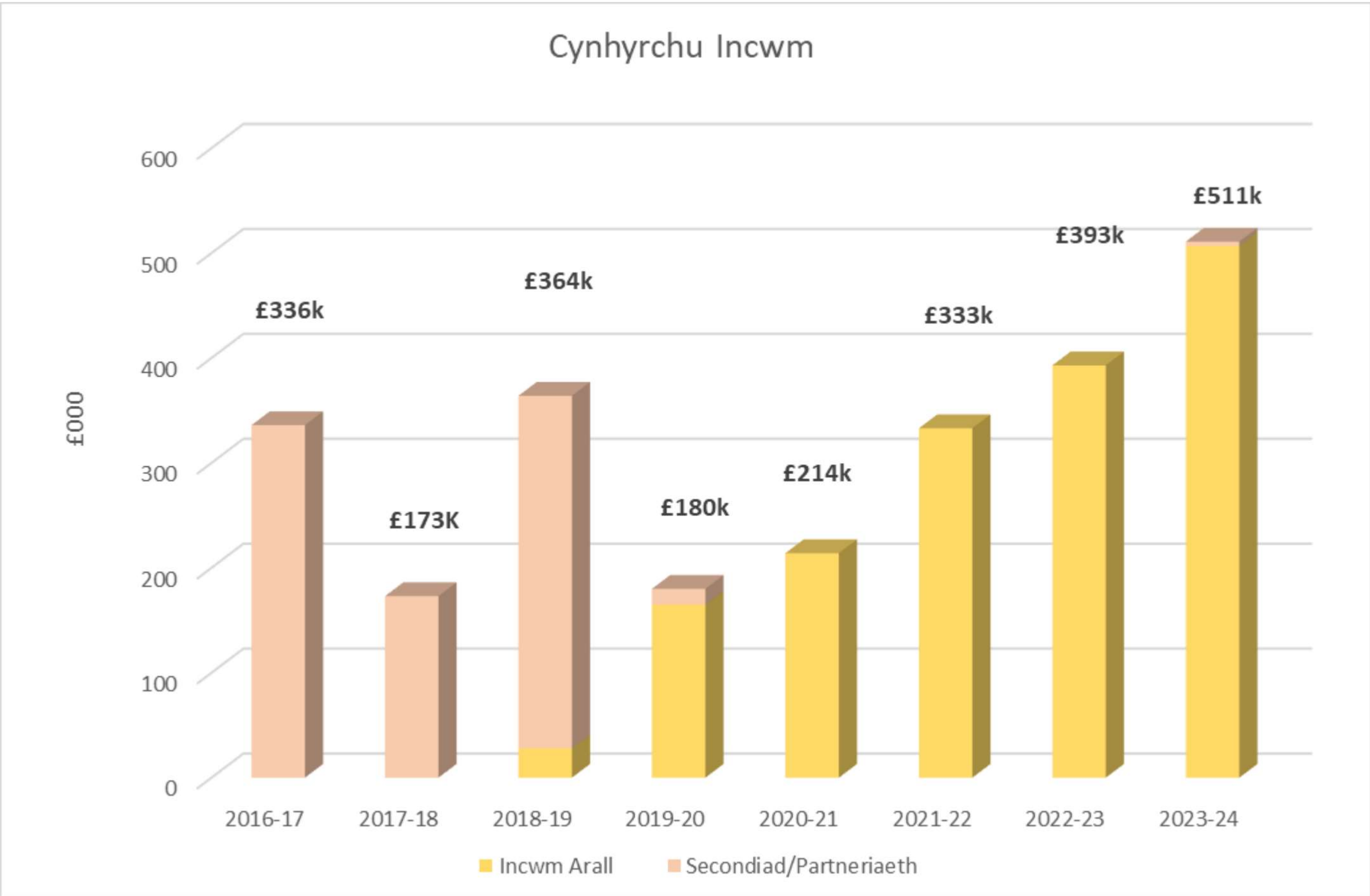

Rwy'n parhau i edrych ar beth arall y gallaf ei wneud i gynhyrchu incwm ychwanegol y tu hwnt i Lywodraeth Cymru.

Gostwng lefelau ariannu dros amser

Mewn termau real mae cyllid sylfaenol fy swyddfa yn llai nag ar gychwyn y swyddfa.

Yn hanesyddol, mae codiadau cyllid untro, prosiectau a grantiau wedi helpu i amsugno'r pwysau ariannol a fyddai wedi dod yn sgil y gostyngiad sylfaenol fel arall. O ystyried y sefyllfa ariannol anodd, mae'n amlwg bod y taliadau untro hyn yn llai ar gael i ddarparu atebion tymor byr. Fodd bynnag, mae'r ffaith hon yn golygu bod y pwysau ariannol yn fwy anodd nag y buont yn y gorffennol.

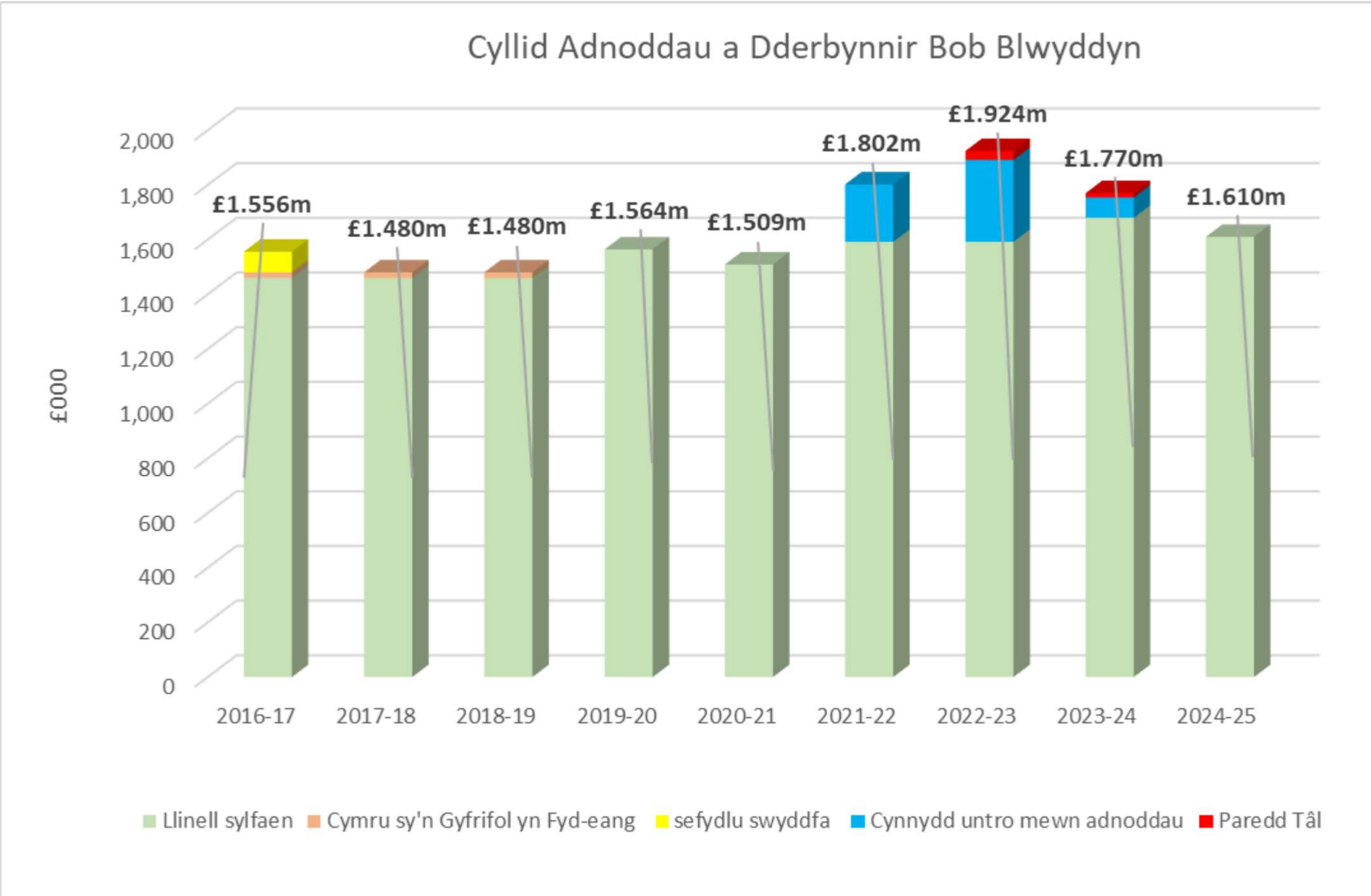

Am y tro cyntaf erioed, rhoddwyd cyllideb cyfalaf o £30k i'm swyddfa ar gyfer datblygu gwefan yn 2024-25 a oedd yn ychwanegol at y cyllid a ddangosir yn y graff. Croesawyd hyn ond yn anffodus nid yw'n lleddfu pwysau cyllidebol o ddydd i ddydd sy'n cael eu hariannu gan adnoddau (ac nid cyfalaf).

Mae'r tabl isod yn dangos yr hyn y gellid bod wedi disgwyl i'm llinell sylfaen ei gynyddu er mwyn cadw i fyny â chwyddiant yn unig a pheidio â chaniatáu ar gyfer cynnydd yn fy nghylch gwaith:

	£000		
	Llinell sylfaen wirioneddol	**Llinell sylfaen wedi'i haddasu***	**Gwahaniaeth**
2016-17	1,460		
2017-18	1,460	1,500	**40**
2018-19	1,460	1,536	**76**
2019-20	1,564	1,568	**4**
2020-21	1,509	1,580	**71**
2021-22	1,592	1,604	**12**
2022-23	1,592	1,749	**157**
2023-24	1,680	1,901	**221**
2024-25	1610	1,944	**334**
Rhagamcanol *2025-26*	*?*	*1,975*	*?*

* defnyddio cyfraddau chwyddiant blynyddol bob mis Ebrill o wefan SYG (amcangyfrif 2025 o ddata'r swyddfa cyfrifoldeb cyllidebol)

Pe bai'r llinell sylfaen wedi'i hariannu yn unol â chwyddiant, yna byddai hyn wedi lleddfu llawer o'r pwysau a osodwyd gennyf.

Y sefyllfa gyda chronfeydd wrth gefn

Mae'r heriau ariannol yn cael eu gwaethygu gan y rheolau sy'n atal fy swyddfa rhag cynnal cronfeydd wrth gefn. Mae'r anallu i gadw cronfeydd wrth gefn yn cyfyngu ar allu fy swyddfa i fod yn wydn yn ystod cyfnod anodd. Yn y gorffennol, roedd lefel resymol o arian wrth gefn yn caniatáu i'r swyddfa ymdrin ag unrhyw faterion brys a phwysig heb eu cynllunio. Heb y sicrwydd hwn, rwyf bellach yn gweithredu ar sail llawer llai hyblyg.

3. Adnoddau sydd eu hangen ar gyfer 2025-26 a'r blynyddoedd dilynol

Ar gyfer 2025-26, rwy'n cynnig y dylid cynyddu fy nyraniad adnoddau ar gyfer gwaith statudol craidd o'r llinell sylfaen bresennol o £1,610,000 i £1,676,325. Mae hyn yn cwrdd â rhywfaint, ond nid y cyfan, o'r gost ariannol sy'n deillio o'r dyfarniad cyflog uwch na'r disgwyl o 5% yn 2024-25. Mae hefyd yn sicrhau bod llinellau cyllideb eraill yn cael eu cynyddu yn unol â chwyddiant ac yn caniatáu ar gyfer dyfarniad cyflog 2025-26.

Yn ogystal, amcangyfrifaf fod angen cyllid cyfalaf o £20,000 fel buddsoddiad i wella ein system rheoli perthnasoedd cwsmeriaid (byddai angen cyllideb dibrisiant anariannol o £6,666 hefyd am y 3 blynedd yn dechrau yn 2025-26 i gefnogi'r gyllideb gyfalaf hon).

Felly, cyfanswm y gyllideb yr wyf yn gofyn amdani ar gyfer 2025-26 yw £1,696,325.

Ar gyfer 2025-26, nid yw maint yr incwm ychwanegol (o ffynonellau heblaw cyllid craidd Llywodraeth Cymru) wedi'i bennu'n llawn eto ond mae'n debygol o gynnwys:

- noddi carfan newydd o gyfranogwyr yn Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol
- honorariwm ar gyfer cymryd rhan mewn cynadleddau
- rhaglen o waith rhyngwladol gyda Llywodraeth Cymru.

Rwyf wedi amcangyfrif cost (ac felly incwm) o £200,000 yr wyf wedi'i gynnwys er cyflawnrwydd. Gall y ffigur hwn newid yn sylweddol yn y misoedd i ddod a gallai fod yn sylweddol is wrth i sefydliadau eraill yn y sector cyhoeddus a phreifat barhau i ddioddef effeithiau'r dirwedd ariannol a gwneud penderfyniadau anodd eu hunain.

Ni allaf ddibynnu ar yr incwm hwn ac ni ddylid ei ystyried yn swm pendant. Pe na bawn i'n gallu cyflawni'r lefel hon o incwm ychwanegol i adennill costau, byddai'n anochel yn effeithio ar fy ngallu i gyflawni rhai rhaglenni gwaith, megis Academi Arwain Cenedlaethau'r Dyfodol a'r rhaglen waith ryngwladol gyda Llywodraeth Cymru.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn hynod uchelgeisiol a phellgyrhaeddol. Mae hynny'n ei gwneud yn ofynnol i'm swyddfa gael digon o adnoddau i sicrhau bod cyrff cyhoeddus yn cael eu cefnogi'n briodol i gyflawni uchelgais y Ddeddf ac i gyflawni'r newidiadau cadarnhaol a chynaliadwy sydd eu hangen ar gyfer llesiant hirdymor pobl Cymru.

Goblygiadau llai o gyllid

Lefelau cyllido'r flwyddyn gyfredol ynghyd â chwyddiant yw'r lleiafswm sydd ei angen ar fy swyddfa i barhau i weithredu fel y mae ac, felly, fe'i hadlewyrchir yn yr hyn yr wyf yn gofyn amdano ar gyfer 2025-26.

Byddai cyllideb sefydlog ar gyfer 2025-26 yn atal gallu fy swyddfa i sicrhau gwerth ac effaith gan y byddwn yn cael fy ngorfodi i ailgyfeirio cronfeydd prosiect cyfyngedig iawn i amsugno codiadau chwyddiant mewn costau cyflog. Mae fy swyddfa'n adlewyrchu dyfarniad cyflog Llywodraeth Cymru i gynnal y cydraddoldeb presennol fel y dymunir gan uchelgeisiau Un Gwasanaeth Cyhoeddus Cymru Llywodraeth Cymru yn ogystal ag er budd bod yn gyflogwr teg.

Pe baem yn wynebu toriad cyllid yn 2025-26 byddai angen colli swyddi pellach bron yn sicr. Rwy'n cydnabod ei bod yn gyfnod anodd i'r sector cyhoeddus cyfan yng Nghymru.

Fodd bynnag, mewn swyddfa fach, gyda dim ond 23 o weithwyr parhaol bellach, byddai effaith toriadau cyllid pellach yn sylweddol iawn.

4. Fy nghais at Weinidogion

Ar gyfer 2025-26, fy ngwariant adnoddau net amcangyfrifedig (ac y gofynnwyd amdano) ar gyfer gwaith craidd yw £1,696,325 (cyfalaf a refeniw) fel yr eglurir uchod ac a grynhoir isod.

Crynodeb o Amcangyfrif Incwm a Threuliau 2025-26 a'r Cais am Adnoddau Net.

Mae'r tabl isod yn crynhoi fy nghais adnoddau net ar gyfer 2025-26.

Tabl 1: Crynodeb o gais adnoddau net ar gyfer 2025-26

	Cais am adnoddau
	£000
Gwaith a chostau statudol craidd	1,676.3
Amcangyfrif o gost y gwaith a wneir ar sail ad-dalu (gweler Adran 3)	200
Buddsoddiad cyfalaf	20
(Ddim yn arian parod) Dibrisiant	6.6
Cyfanswm Gwariant Gros	1,902.9
Adennill costau gwaith ad-dalu	(200)
Gofyniad adnoddau net	1,682.9
Gofyniad cyfalaf net	20

Mae Atodiad 2 yn rhoi dadansoddiad manylach o wariant.

Amcangyfrif o'r gofyniad cymorth grant i ariannu'r Cais Adnoddau Net

Mae'r tabl canlynol yn dangos cysoniad y gofyniad adnoddau net â'r cymorth grant amcangyfrifedig sydd ei angen.

Tabl 2: Amcangyfrif o'r cymorth grant sydd ei angen ar gyfer 2025-26

	£000
Gofyniad adnoddau net	1,682.9
Llai: gwariant heb fod yn arian parod (darpariaethau a dibrisiant)	(6.6)
Hefyd: gwariant cyfalaf	20
Amcangyfrif o fod angen cymorth grant	1,696.3

Mae'n rhaid i'r arian parod a gedwir ar ddiwedd y flwyddyn fod ar y lefelau isaf bellach ac ni allwn dynnu arian parod i lawr cyn bod angen. Felly, rwy'n rhagdybio lefel dal arian parod fach iawn ar ddiwedd y flwyddyn ac at ddibenion amcangyfrif mae hyn i bob pwrpas wedi'i anwybyddu fel un amherthnasol.

5. Niferoedd staff

Yn fy amcangyfrif statudol ar gyfer 2024-25, rhoddais wybodaeth am niferoedd staff. Eleni, anfonais lythyr ar wahân ym mis Awst 2024 i gwmpasu'r holl ofynion y cytunodd fy swyddfa arnynt yn y Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth gyda Llywodraeth Cymru (a lofnodwyd ym mis Mai 2023).

6. Dangosiad o'r gyllideb am 2 flynedd yn olynol

Mae Llywodraeth Cymru wedi nodi yr hoffent gael ffigur dangosol o'r gyllideb ar gyfer y 2 flynedd yn olynol. Rydym yn croesawu'r dull mwy hirdymor o gynllunio cyllidebu.

Yn seiliedig ar ragamcanion chwyddiant o 1.68% ac 1.98% ar gyfer 2026-27 a 2027-28 yn y drefn honno, mae amcangyfrifon dangosol cynnar yn awgrymu y byddai angen lefelau cyllid sylfaenol o £1,704,403 a £1,738,065 ar fy swyddfa (adnodd yn unig, nid cyfalaf). Gwneir yr amcangyfrifon ceidwadol hyn eto ar y dybiaeth o dirwedd ariannol anodd barhaus i'r sector cyhoeddus yng Nghymru ac nid ydynt yn cyfateb i lefel y cyllid y credaf sydd ei angen i gyflawni'r rôl i'w llawn botensial.

Derek Walker

Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

Hydref 2024

.

Fy nyletswydd Cyffredinol a Swyddogaethau Statudol

Fy nyletswydd Cyffredinol yw:

(a) i hybu’r egwyddor datblygu cynaliadwy, yn benodol i—

(i) gweithredu fel gwarcheidwad gallu cenedlaethau’r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion, a

(ii) annog cyrff cyhoeddus i roi mwy o ystyriaeth i effaith hirdymor y pethau y maent yn eu gwneud, a

(b) at y diben hwnnw, monitro ac asesu i ba raddau y mae amcanion llesiant a osodwyd gan gyrff cyhoeddus yn cael eu bodloni.

Fy mhwerau statudol yw:

(1) Caiff y Comisiynydd, wrth gyflawni dyletswydd gyffredinol y Comisiynydd—

> (a) ddarparu cyngor neu gymorth i gorff cyhoeddus (sy'n cynnwys rhoi cyngor ar newid yn yr hinsawdd);
>
> (b) rhoi cyngor i Archwilydd Cyffredinol Cymru ar yr egwyddor datblygu cynaliadwy;
>
> (c) darparu cyngor neu gymorth i fwrdd gwasanaethau cyhoeddus mewn perthynas â pharatoi ei gynllun llesiant lleol;
>
> (d) rhoi cyngor neu gymorth i unrhyw berson arall y mae’r Comisiynydd yn ystyried ei fod yn cymryd (neu’n dymuno cymryd) camau a all gyfrannu at gyrraedd y nodau llesiant;
>
> (e) annog arfer gorau ymhlith cyrff cyhoeddus wrth gymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant yn unol â’r egwyddor datblygu cynaliadwy;
>
> (f) hybu ymwybyddiaeth ymhlith cyrff cyhoeddus o’r angen i gymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant yn unol â’r egwyddor datblygu cynaliadwy;
>
> (g) annog cyrff cyhoeddus i weithio gyda’i gilydd a chyda phersonau eraill os gallai hyn eu cynorthwyo i gyflawni eu hamcanion llesiant;
>
> (h) ceisio cyngor panel cynghori mewn perthynas ag arfer unrhyw un neu ragor o swyddogaethau’r Comisiynydd.

(2) Caiff y Comisiynydd ymgymryd ag ymchwil neu astudiaeth arall i—

> (a) i ba raddau y mae’r nodau llesiant a’r dangosyddion cenedlaethol yn gyson â’r egwyddor datblygu cynaliadwy,

(b) i ba raddau y mae'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn cael ei hystyried yn y dangosyddion cenedlaethol,

(c) yr egwyddor datblygu cynaliadwy ei hun (gan gynnwys sut y'i cymhwysir i osod amcanion a'u bodloni), ac

(d) unrhyw beth sy'n ymwneud ag unrhyw un o'r pethau hynny sy'n effeithio ar lesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru (neu unrhyw ran o Gymru).

Mae gennyf hefyd nifer o bwerau a dyletswyddau penodol o dan y Ddeddf, gan gynnwys:

Pwerau a dyletswyddau sy'n ymwneud â Llywodraeth Cymru (LlC)

- Rhaid ymgynghori â mi ar adolygiadau o ddangosyddion a cherrig milltir LlC (a.10).

- Mae'n rhaid ymgynghori â mi os yw Llywodraeth Cymru, drwy reoliadau, i ddiwygio'r trothwy sy'n pennu pryd y caiff cyngor cymuned ei ddal gan Ddeddf a.40.

- Rhaid ymgynghori â mi os bydd Llywodraeth Cymru, drwy reoliadau, yn diwygio'r diffiniad o gorff cyhoeddus yn y Ddeddf a.52.

- Os gwnaf argymhellion i Lywodraeth Cymru ar nodau a dangosyddion, rhaid inni eu cyhoeddi a.21.

- Wrth osod eu hamcanion rhaid i LlC ystyried fy adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol a.8.

- Gallaf ddarparu cyngor neu gymorth (gan gynnwys cyngor ar newid yn yr hinsawdd), cyrff cyhoeddus, ACC, BGC, unrhyw berson arall a all gyfrannu at y nodau a. 19.

- Pŵer i wneud argymhellion i LlC ar nodau a dangosyddion a.21.

Pwerau a dyletswyddau sy'n ymwneud â chyrff cyhoeddus

- Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol ymgynghori â mi yn ystod ei archwiliadau o gyrff cyhoeddus (a.15). Dyletswydd unwaith yn ystod y cyfnod (1 flwyddyn cyn etholiad/1 flwyddyn 1 diwrnod ar ôl).

- Rhaid i gyrff cyhoeddus gymryd pob cam rhesymol i ddilyn argymhellion ein hadolygiad oni bai fod rheswm da dros beidio â gwneud hynny a.22.

- Wrth gynnal adolygiad, rhaid i mi ystyried archwiliadau gan ACC a20, rhaid inni gyhoeddi adroddiad o adolygiad.

- Wrth adolygu eu hamcanion rhaid i gyrff cyhoeddus ystyried fy adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol a.9.

Pwerau sy'n ymwneud â Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGCau)

- Cyn cyhoeddi eu hasesiadau Llesiant, rhaid i'r BGCau ymgynghori â mi a darparu drafft i mi a.38.

- Cyn cyhoeddi eu cynlluniau Llesiant mae'n rhaid i'r BGCau ymgynghori â mi a darparu drafft i mi a.43.

- Cyn cyhoeddi adolygiad o'u cynlluniau Llesiant rhaid i'r BGCau ymgynghori â mi a.44.

- Rhaid i Bwyllgorau Trosolwg a Chraffu Awdurdodau Lleol anfon eu hadroddiadau neu eu hargymhellion ataf at y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus mewn perthynas â swyddogaethau'r bwrdd neu drefniadau llywodraethu a.35.

- Rhaid i bob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus anfon copi o'u hasesiadau llesiant ataf a.37.

- Rhaid i bob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus anfon copi o'u cynllun llesiant ataf a.39.

- Rhaid i bob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus anfon copi o'u cynllun llesiant diwygiedig ataf a.44.

- Rhaid i bob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus anfon copi o'u hadroddiad blynyddol ataf yn nodi'r camau a gymerwyd i fodloni'r amcanion sydd wedi'u cynnwys yn eu cynllun a.45.

- Rhaid i mi roi cyngor o fewn 14 wythnos i BGCau ar sut i gymryd camau i gyflawni'r amcanion lleol i'w cynnwys yn y cynllun yn unol ag egwyddor Datblygu Cynaliadwy (DC). Rhaid iddo fod yn ysgrifenedig a chaiff ei gyhoeddi gyda'r cynllun (a.42)

- Wrth osod eu hasesiadau llesiant rhaid i FGCau ystyried ein hadroddiad FG a.39.

- Efallai y byddaf yn hybu ymwybyddiaeth o'r angen i gymryd camau i gyflawni amcanion.

Pwerau amrywiol

- Rhaid ymgynghori â mi ar benodiadau a diswyddiadau aelodau o'r panel cynghori a.27.
- Rhaid i mi baratoi a chyhoeddi cyn diwedd y cyfnod adrodd (cyn 5 Mai 2020) Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol yn cynnwys asesiad o welliannau y dylai cyrff

cyhoeddus eu gwneud i osod a chyflawni amcanion yn unol ag egwyddor DC. (a.23)
- Rhaid i mi ymgynghori ag ymgyngoreion statudol cyn cyhoeddi adroddiad FG a.24, rhaid i mi ystyried adroddiadau blynyddol LIC, adroddiad tueddiadau'r dyfodol ac adroddiadau ACC.
- Rhaid i mi gyhoeddi adroddiad blynyddol cyn 31 Awst a rhaid i mi anfon copi at Weinidogion Cymru - rhaid i mi gynnwys crynodeb o weithgarwch, effeithiolrwydd camau gweithredu o'r fath, crynodeb o raglen waith y gorffennol a'r dyfodol, crynodeb o'r cwynion; gall gynnwys asesiad o'r gwelliannau angenrheidiol i'w gwneud gan gyrff cyhoeddus i gyflawni eu hamcanion yn unol â DC (Atodlen 2. Para.17).
- Rhaid i mi ymgynghori â'r panel cynghori cyn cyhoeddi adroddiad blynyddol (Atodlen 2. Para.17). (Adroddiad blynyddol wedi'i osod gerbron y Cynulliad – a fyddai'n disgwyl craffu/ymddangosiad??)
- Rhaid i mi baratoi amcangyfrifon ar gyfer pob blwyddyn ariannol o incwm a threuliau cyn 5ed o Ragfyr Atodlen 2 para.19.
- Dyletswydd i gadw cofnodion cyfrifyddu cywir, paratoi cyfrifon Para 20.
- Dyletswydd i gyflwyno cyfrifon i'r Archwilydd Cyffredinol cyn 31 Awst
- Gallaf gynnal adolygiadau ar y cyd â chomisiynwyr eraill a.25.
- Gallaf wneud unrhyw beth y mae'r Comisiynydd yn ei ystyried yn briodol mewn cysylltiad â swyddogaethau'r Comisiynydd Atod.2 para 8.

Atodiad 2

Dadansoddiad o'r Gyllideb Adnoddau

	2025-26 £
Cyfanswm costau staff	1,393,936
Cyfanswm Costau Safle	40,096
Cyfanswm costau swyddfa	30,494
Cyfanswm Pobl a Diwylliant	23,943
Teithio, cynhaliaeth a lletygarwch	5,620
Cyfanswm Costau Archwilio a Risg	51,723
Cyfanswm Costau Cyfathrebu a Monitro	35,063
Cyfanswm Costau TG	57,450
Costau'r Prosiect	38,000
Cyfanswm y Costau Disgwyliedig	**1,676,325**

Gofynnir am swm cyfalaf o £20,000 i'w fuddsoddi yn ein system Rheoli Perthynas â Chwsmeriaid (a chyllideb dibrisiant anariannol o £6,666 am y 3 blynedd nesaf i'w gefnogi) ar ben hyn i gyrraedd cyfanswm o £1,696,325